

Wiesław Wenz

"Koncepcje odnowy życia konsekrowanego w Antepreparatoria", Ambroży Skorupa, Lublin 2008 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 17/2, 280-283

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w Niemczech zjednały mu powszechny szacunek oraz uznanie papieży, z Piusem XII na czele, oraz wiernych w całym świecie chrześcijańskim.

Dr Marian Sentek, dokonując wszechstronnej i szczegółowej analizy działalności pastoralnej kardynała Klemensa Augusta von Galena, ordynariusza diecezji Münster od 1933 do 1946 roku, posunął znacząco naszą wiedzę o wiernych w trudnym okresie historii Niemiec. Z postawionego we wstępie zadania wywiązał się w sposób niemal doskonały. Rozprawa dr. Mariana Sentka powinna ukazać się drukiem także w języku niemieckim i winna być – w mym odczuciu – rozprowadzana we wszystkich krajach języka niemieckiego.

Maria Musiol

KS. AMBROŻYSKORUPA SDS, *Koncepcje odnowy życia konsekrowanego w Antepreparatoria oraz ich recepcja w posoborowym prawie kościelnym*, Lublin 2008, ss. 208.

Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, w swoim Jubileuszowym Roku istnienia, wydało rozprawę habilitacyjną ks. dra Ambrożego Skorupy SDS. Jest to ważne opracowanie dla kanonistów zajmujących się ewolucją i recepcją norm prawnych i dla teologów życia konsekrowanego, badających kształtowanie się współczesnych ustaw opisujących pełniejszy wymiar „zakonnych” instytucji.

Autor tego opracowania w 1999 roku obronił doktorat pt. *Sluszna autonomia instytutów zakonnych w Kościele Łacińskim*. Aktualnie jest samodzielnym pracownikiem naukowym Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II na stanowisku Kierownika Katedry Prawa Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Wykłada również prawo kanoniczne w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Salwatorianów w Bagnie i jest sędzią wotującym w Metropolitalnym Sądzie Duchownym we Wrocławiu.

Prezentowana treść publikowanej rozprawy ks. dra hab. Ambrożego Skorupy SDS, pt. *Koncepcje odnowy życia konsekrowanego w Antepreparatoria oraz ich recepcja w posoborowym prawie kościelnym*, pozostaje w ścisłej harmonii z obszarami teologii prawa kanonicznego w doświadczeniu życia konsekrowanego, odkrywanej nowej eklezjologii, jak również z projektami promulgowanych następnie ustaw kościelnych, znajdującymi swoje zwieńczenie jako bezpośredni skutek procesu recepcji norm prawnych w zakresie prawa fundamentalnego instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego. Opracowanie prezentuje wyraźną perspektywę teologiczno-kanoniczną, a druga część samego tytułu „*ich recepcja w posoborowym prawie kościelnym*” stanowi o tym, że postulowane oraz kształtujące się i permanentnie poszukiwane koncepcje, korzystne dla odnowy życia konsekrowanego, znalazły swoje trwałe miejsce w aktualnie obowiązujących ustawach kościelnych. Autor publikacji zaprezentował w tym zakresie znacznie pogłębioną refleksję naukową, obejmującą istotne dla ciągłości życia konsekrowanego zjawisko ustawowego opisanie fenomenu życia zakonnego, które jest darem dla Kościoła w każdym czasie i na miarę czasów, co potwierdzają dokumenty Soboru Watykańskiego II i normy promulgowane w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku.

Dokładniejsza lektura pozycji ks. Ambrożego Skorupy SDS pozwala przekonać się, że Autor w realizacji obranego zagadnienia dokonuje połączenia w swoich badaniach elementów teologicznych i kanonicznych, co integruje samą spójność badań. Również narracja

treści opracowania przekonuje o sumiennej analizie samego procesu powstawania i odkrywania elementów koncepcyjnych w odnowie życia konsekrowanego. Bazą dla takich działań i pracy autorskiej były Antepreparatoria. Z tego też względu, niewątpliwie bardzo pozytywnym walorem publikowanej rozprawy, jest sięgnięcie przez jej Autora do najbardziej źródłowego dorobku z zakresu propozycji do działań legislacyjnych na etapie tworzenia i poznawania koncepcji odnowy życia konsekrowanego, co zostało następnie zawarte w Kodeksie Prawa Kanonicznego, jak również w prawie fundamentalnym wielu instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego. Publikacja zasługuje na szczególną uwagę, bowiem w kanonistyce polskiej do tej pory nie zajmowano się szerzej i tak dokładnie badaniem koncepcji odnowy życia konsekrowanego, dla której źródłem były Antepreparatoria. Autor dobrał poprawny klucz naukowych badań, dlatego w podjętych działaniach poznawczych wskazał na istniejący związek i ciągłość w kontekście eklezjalnej i kolegialnej współodpowiedzialności za obranie najbardziej właściwej drogi i form odnowy życia konsekrowanego w recypowanych normach. Stąd publikacja zajmuje ważne miejsce nie tylko w refleksji ks. dra Ambrożego Skorupy SDS, jako kanonisty dla jest dobrą propozycją inspirującą teologów życia konsekrowanego do wielopłaszczyznowych badań. Walor i merytoryczną wartość samej publikacji wzmacnia solidne naukowe przygotowanie Autora.

Analizując strukturę rozprawy ks. Ambrożego Skorupy należy zwrócić uwagę już na autorski wstęp do opracowania, bowiem w nim Autor nakreślił strukturę całej pracy (por. s. 11-15). Wyjaśnił i uzasadnił podział na pięć rozdziałów, a mianowicie: pierwszy – *Podstawy życia konsekrowanego* (s. 17-61); drugi – *Życie konsekrowane w strukturze Kościoła partykularnego* (s. 63-92); trzeci – *Sprawy wewnętrzne instytutów zakonnych* (s. 93-120); czwarty – *Postulaty instytutów zakonnych* (s. 121-142); piąty – *Recepcja postulatów Antepreparatoria* (s. 143-170). Można stwierdzić, że zaproponowany podział merytorycznie wyczerpuje realizację postawionego tematu samego opracowania.

Zaproponowana struktura i jej merytoryczne uzasadnienie, wystarczająco wykazują logicznie uzasadnione działanie Habilitanta, podjęte w związku z realizacją postawionej tezy badawczej, a co przekonuje, że Autor posiada już praktyczną i utrwaloną zdolność do prowadzenia samodzielnych badań naukowych i jest wystarczająco odpowiedzialny za prezentowane efekty swojej naukowej twórczości. Proponowana treść publikacji poprawnie rozwija temat, tak w zapowiedziach szczegółowych zagadnień, w ich naświetleniu, jak również w podsumowującej konkluzji, co jest charakterystyczne dla mniejszych i większych części prezentowanego opracowania. Autor oprócz pięciu merytorycznych rozdziałów, pracę poprzedził wystarczającym wstępem (s. 9-15), podsumował poprawnie skonstruowanym zakończeniem (s. 171-173), załączył również wykaz skrótów (s. 175-176), sigła zakonne (s. 177-178) oraz bardzo bogatą bibliografię, której układ i zawartość wskazuje na gigantyczną pracę badawczą, która zaowocowała przygotowaniem publikacji.

Postawione do realizacji przez Autora zagadnienie ukazania i naukowej analizy istotnych elementów dla koncepcji odnowy życia konsekrowanego, zaproponowanych w dyskusji eklezjalnej, tak charakterystycznej dla przemiany soborowej, znalazło swoją realizację w poszczególnych częściach prezentowanej książki. Ks. Ambroży Skorupa SDS, zgodnie z przyjętą strukturą, podjął się w I rozdziale ukazania fundamentów dla życia konsekrowanego. Z zawartości opracowań z Antepreparatoria wyluskał to wszystko, co odnosi się w przesłanych propozycjach ojców do kluczowych zagadnień, a mianowicie: podstaw biblijnych życia zakonnego, godności powołania, eklezjalnego wymiaru życia wspólnotowego, życia mniszego, życia w instytutach, i aktualnej pozycji uzyskanych przywilejów. Wyjątkowe zna-

czenie w tej prezentacji posiada egzemplifikacja zagadnienia egzempcji, co ma istotny wpływ nie tylko na wewnętrzną strukturę życia we wspólnocie zakonnej, ale również na jej pozycję w strukturze Kościoła Powszechnego i Partykularnego. Analiza autorska dotyczyła również instytutów świeckich i indywidualnych form życia konsekrowanego: pustelników i dziewic. Rozdział II to interesująca refleksja Autora nad zagadnieniem życia konsekrowanego w strukturze Kościoła partykularnego. Chodzi bowiem o wypracowanie czytelnych i jasnych relacji kościelnych osób i wspólnot z biskupem diecezjalnym, jak również zachowanie integralności w posługiwaniu pastoralnym, w podejmowaniu dzieł apostolskich, istotnych dla kultu publicznego działań ministerialnych, oraz wypracowanie harmonijnych relacji w zakresie uprawnień biskupa diecezjalnego i autonomicznych działań przełożonych zakonnych w sprawie zarządzania wewnętrznego we wspólnotach. Następnie Autor poświęcił rozdział III sprawom wewnętrznym instytutów zakonnych, bowiem ta tematyka znalazła swoje interesujące odzwierciedlenie w propozycjach i dyskusji ojców oraz przedstawicieli środowisk życia konsekrowanego. Stąd takie zagadnienia, jak: dostosowanie życia do aktualnych potrzeb czasu, powrót do ducha i myśli założycieli, inspirująca praktyka rad ewangelicznych, postulowane modyfikacje w etapach, sposobach i formach dotychczasowej formacji członków, jak również pozycja trzech zakonów. Po tej charakterystyce w IV rozdziale publikacji Autor zajął się charakterystyką ważnych postulatów, jakie zrodziły się w instytutach zakonnych i dotyczyły: samej specyfiki życia, spraw dyscyplinarnych (klauzury, dóbr materialnych, formacji na poszczególnych etapach życia zakonnego, zakresu i uprawnień władzy przełożonych i ciał kolegialnych, modlitwy, korzystania ze spowiedzi), jak również miejsca osób i wspólnot konsekrowanych w realizacji spraw ogólnokościelnych. Finalnie rozdział V należy do najbardziej wartościowych, bowiem w tym miejscu opracowania pochłonął Autora wielki trud ukazania samego zakresu recepcji postulatów zawartych w Antepreparatoria w promulgowanych i już obowiązujących normach prawnych. Specyfika piątego rozdziału spina i wymownie eksponuje wszelkie osiągnięcia badawcze, które pojawiły się jako dokładna analityczna egzemplifikacja zawartości treściowej Antepreparatoria w zakresie koncepcji odnowy życia konsekrowanego i samej już recepcji jej elementów w posoborowym prawie kościelnym.

Publikacja ks. Ambrożego Skorupy SDS stanowi udaną próbę opracowania z zakresu poznania elementów proponowanych w treści Antepreparatoria koncepcji odnowy życia zakonnego, jak również ich wpływu na kształt norm promulgowanych w Kościele dla wszystkich wspólnot życia konsekrowanego. Każdy rozdział kończą wnioski autorskie ks. Skorupy, które jako konstatacje wykazują, że Autor bardzo dobrze krytycznie rozpoznaje istotę obranego zagadnienia.

Odnosząc się do całości publikowanej rozprawy, należy także zauważyć, że w jej treści znalazła wyraźne odbicie konieczność dokładniejszego i zarazem badawczego poznawania samych procesów, które merytorycznie wpływały na kształtowanie się aktualnie obowiązujących norm prawnych, tak w zakresie wspólnotowego życia członków instytutów zakonnych, jak i przyjętej dyscypliny kanonicznej przez konkretne *instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostolskiego*.

Propozycja ks. Ambrożego Skorupy SDS potwierdza fakt, że okoliczności zwołania Soboru Watykańskiego II i wola wprowadzenia koniecznych kościelnych zmian i reform było współcześnie najpoważniejszym wezwaniem do autorskiego podjęcia się aktualnego określenia właściwej pozycji kanonicznej wspólnot życia konsekrowanego, tak w Kościele powszechnym, jak i w relacjach członków wspólnot zakonnych do rządców Kościołów partykularnych. Chodziło również o zachowanie w stopniu nienaruszalnym kanonicznej właściwości i własnego charyzmatu w posługiwaniu eklezjalnym osób konsekrowanych,

co dawało swoistą gwarancję dla wiernego realizowania ich charyzmatów, zatwierdzonych przecież przez władzę kościelną i postrzeganych jako wyraźną i konieczną inspirację Ducha Świętego, stanowiącą w kolejnych wiekach posługiwania prawdziwe ubogacenie dla wspólnoty Kościoła.

Prezentowaną i polecaną Czytelnikom rozprawę ks. Ambrożego Skorupy SDS oceniam jako zwięźczenie dotychczasowych prac naukowo-badawczych Autora, związanych z dogłębną analizą zebranego materiału, stanowiącego dokładną rejestrację opracowań i propozycji w zakresie wprowadzenia koniecznych modyfikacji w dotychczasowej strukturze życia zakonnego. Trzeba przyznać, że ks. Ambroży wyjątkowo sumiennie i fachowo skorzystał z zawartości *Antepraeparatoriów*, stanowiących bardzo bogaty i tematycznie zróżnicowany materiał badawczy. W publikacji rozważnie przyjęto właściwy klucz poznawczo-badawczy i w sposób metodologicznie poprawny pochyłono się nad postawionym zagadnieniem, dlatego z powodzeniem wydobyto z tego zbioru treść, odpowiednią dla koncepcji wskazujących na konieczność odnowy życia konsekrowanego. Potwierdzone to zostało przez fakt, że wiele z propozycji zaprezentowanych w tzw. wstępnej dyskusji merytorycznej zyskało aprobatę samych Ojców Soborowych, jak i w sukcesywnie wydawanych dokumentach kościelnych i kolekcjach promulgowanych przez Poprzedników i Papieża Jana Pawła II.

Prezentowana publikacja ma również walor źródłowo popularyzacyjny, bowiem pozwala poznać główne nurty w dyskusji, dziś już historycznej, mające jednak istotne znaczenie dla stałej aktualizacji samego życia konsekrowanego. Zaprezentowane w rozprawie zapodane propozycje i stanowiska osób i środowisk, biorących czynny udział w przygotowaniu reformy życia konsekrowanego, mogą aktualnie być już postrzegane jako działania z natchnienia Ducha Świętego.

Warto również pamiętać, że Autor wykazał nie tylko należną staranność o poziom prezentacji merytorycznej treści, ale też umiejętnie stopniował napięcie w dyskusji przed-soborowej, jak również poprawnie poradził sobie z prezentacją samego zakresu dokonującej się recepcji postulatów koncepcyjnych, w ogłoszonych już aktach prawnych i promulgowanych następnie normach kanonicznych. W krytycznej analizie stanowisk, jak również w podsumowujących wnioskach, widać naukową rzetelność i obiektywizm Autora w podejściu do sformułowania konkluzji i oceny literatury przedmiotu. Są to cechy, którymi Autor wykazał się w toku przygotowywania opublikowanej rozprawy. Jest to więc znacząca zdolność i bardzo istotna sprawność, wymagana od samodzielnego pracownika naukowego, odpowiedzialnego i rzetelnego badacza.

Przy prezentacji Czytelnikom tak znaczącej publikacji nie można pominąć i tego faktu, że Autor przygotował rozprawę na źródłach obcojęzycznych, nawet trudno dostępnych w Polsce. Dzięki temu polski Czytelnik będzie mógł zapoznać się z autentyczną ewolucją myśli teologicznej i myśli prawnej w zakresie koncepcji odnowy życia konsekrowanego, zderzających się treści utrwalonego przez stulecia nauczania przed-soborowego i tradycyjnego z wydobywającymi się na nowo elementami nauczania współczesnego, bazującego na Objawionym Słowie Bożym i depozycie wiary, jak również nowej eklezjologii, która wskazuje na biskupa diecezjalnego, jako na pasterza wszystkich ochrzczonych w Kościele partykularnym. W prowadzeniu badań i w wydobywaniu istotnych treści dla koncepcji odnowy znaczące miejsce znalazła personalizacja życia konsekrowanego, czerpiąca z odczytanej na nowo antropologii teologicznej, co znamienne odkrywamy w wielu miejscach opracowania habilitacyjnego.

Ks. Wiesław Wenz